

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

5. Argumenta aduersariorum retunduntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

Deus ad mundi conditi optimam dispositionem, & obiectuam gubernationem Deus teneretur, teneretur etiam ad non permittendum, quod secundum rationem rectam summum malorum omnium esset, ac rationalis reipublicæ, præcipue animarum universi huius partis, destructum, imò totius universi dispositionis rectæ inuersionem, & subuersionem: Deulque proinde, etsi ad virtutis, & honestatis exercitium, præcipuum universi ornamantum, libertatem ad peccandum creaturis rationalibus debuerit relinquere ut Patres aiunt; aut peccatum permittere, & solum sufficientia, ac non habitura effectum ad vitanda peccata tanto universi malo, & subuersione non posset. Quod autem inde tot fructus Deus perceperit, calumniantur diuinæ providentiæ obmurmurationibus, & obiectioibus satisfacit, ut certamine sequenti dicam: supposita Dei in peccati permissione Catholica libertate; non autem impotentia Dei ad peccati permissionem necessitate Dei ad universi conditi optimam dispositionem, & obiectuam gubernationem apponendam, quam nunc impugnamus, inductæ.

12. Quarta & vicina conclusio. præcisè ex intentione efficaci alicuius finis, etiam sub certa mensura aliqua bonitatis obtinendi, dummodo plura media sint ad illum sub illa etiam mensura, nec infra, nec supra obtinendum ad nullius appositionem, atque efficacem electionem tenetur Deus, etsi illud optimum sit ut esse potest. Tota conclusio est omnium Theologorum præter extremam partem in qua asserimus ex pluribus mediis ad finem intentum sub determinatam aliqua mensura, nec inferiore, nec superiore posse esse medium optimum, & ceteris excellens, & tamen ad eum apponendum nullatenus tenetur Deus, utrumque opponitur sententiæ communis: probatur facile postremum: quia quantumvis efficax intentio finis, sub mensura etiam determinata, non determinat ad unum ex pluribus mediis sufficientibus ad id ipsum obtinendum de facto, si apponantur, ipso Ruiz sentente sect. 1. num. 5, sed præter optimum sunt plura alia media, quibus finis intentus sub eadem, nec maiori, nec minori mensura, quam sit intentus, obtineatur de facto, si quodvis eorum apponatur, etiam minimum, quod ad illum sub eadem mensura satis est; ergo ex ea intentione ad optimum ex illis apponendum non tenetur Deus. Minor est casus suppositus in quo discurrimus: quare nulla eget probatione: sicut neque consequentiæ legitimitas.

13. Solum restat probandum ad finem intentum sub determinatam mensura qui sub ea ipsa, nec ampliori, neque curiori pluribus mediis possit obtineri, posse unum ex illis ad hoc obtinendum finem melius alio, atque unum optimum illorum esse; id quod repugnantiam continere demonstrari censet Ruiz ibid. numer. 4. Nam quod ultra finem, & mensuram determinatam intentam à Deo per medium perfectius, seu optimum, vel citra totum finem, & mensuram intentam per imperfectius, & infimum voluntatem Dei efficacem frustrabit: cum neutro obtineatur quid intenditur determinatè à Deo, sed magis, vel minus, quod in frustrabilitati essentiali voluntatis efficaci Dei contradicit. Ceterum non animadvertit Ruiz medij bonitatem, & conducentiam ad finem intentum è sola virtute, quasi extensiva, ad finem tantum obtinendum, non esse merendam, in qua solum eius ratio concludit; sed etiam ex modo eam ipsam finis quantitatem obtinendam: nimirum breuitate facilitate, atque expensis minoribus; quod enim expensis minoribus maiore facilitate, & breuitate tantumdem finis apponet, quam aliud, melius, perfectiusque medium illis est: est breuissimè, facillimè, sumptuque minimo, erit illo non optimum ad finem obtinendum: quod, quia non animadvertit Ruiz eius discursu nec leuiter tangitur: exempla sunt obuia. Quod si dicas eam etiam facilitatem &c. intendi à Deo, ad quam solum perfectius, vel optimum conducit, destruis casum suppositum, & demonstrationem tuam: vel forte totam materiam conclusionis, si dixeris intendi finem sub ea qualitate, & mensura ut per optimum medium obtineatur: tunc enim intentio illa, & finis, & medij electio simul eadem est: quare nequit vllò modo intentio illa ad optimi electionem verè determinare, quin determinet ad se ipsam; quod minime repugnat.

14. Denique ut constet clarius quod diximus supra non semel in sententiarum relatione Ruiz sententiam, & mentem fuisse vniuersalem de necessitate Dei de se, bonitatisque, & natura sua absque vlla suppositione decreti liberi efficacis Dei, siue intentui, siue executui, legatur sect. 10. cui hunc titulum præfixit. *Multis exemplis ostenditur enervari Theologorum rationes, nisi supponant voluisse Deum optimum finem sub optimâ mensurâ*, etenim finis intentio primus actus liber Dei est nullum supponens, neque intentium, neque executium atque in singularum rationum: quas ex variis Theologis rota sectione refert ponderationibus suam hanc mentem iteratò detexit: & tam in iis, quam in reliquis argumentis ab autoritate, & à ratione morali, quam dicit necessitate physicam reipsa, & cui, si non pareret Deus defecturus foret, physicam inducere, sicuti & de Granada dicebamus, satis declarat.

CERTAMEN V.

Argumenta aduersariorum retunduntur.

1. A Ratione argunt primò: è summâ inclinatione bonitatis diuinæ ad se communicandum creaturis, quam illis tribus terminis *bonum, bonificatum, & bonificabile*, quæ etiam Trinitatis mysterio de Deo in sua arte demonstrando, ipsi familiaribus Raymundus Lullius instruxit: sed non maiore fructu, quam reliqua, quæ ex eis terminis demonstrari somniauit: sed quidquid cum ex vi hac impulsua bonitatis diuinæ ad se communicandum creaturis, & naturâ affectione voluntatis ad bonum communicandi se optimo modo, & in quo minus displicentia sit, ut in optimo faciendo, discurrant, ac testimoniis Patrum confirmant Ruiz tota sect. 16. & Granados, dissectum satis est certum. 3. redditurque ratio: cur Deus de se, naturæque suæ magis ad bonum nostrum, quam ad malum: & supplicium inclinatus dicatur; quin tamen inclinatio hæc aliquid de summa libertate voluntatis diuinæ minuat, vel de suprema dominij potestate. Nec video, quo pacto alicui venire in mentem potuerit optimum creatum, quod limitatè bonitatis est, nihilque Dei felicitati referens, atque essentia sua imbibitam imperfectionem creaturæ habet, qua sui affectum satis potest auertere, adeò posse, sui quasi impotem, diuinam voluntatem allicere, vel potius ad sui amorem trahere, penè inuitam; ut vix aliquid mortis maioris diuinæ relinquant bonitati. Argumentum aliud de carentia gaudij, quod Deus habet de optimo producto, multum, vel nihil probat. Multum: quia probat idem de bono non optimo, de quo Deum gaudere cum productum, atque in se existens est, æque est certum; ac proinde probat nihil ex creatis possibilibus posse Deum non producere, si hæc internum Dei gaudium, ac subinde intrinsecam eius felicitatem possint augere. Nec satis est gaudium aliud æquiualens de sui independentia ab existentia optimi, quod Deus haberet, si non existeret: illud enim gaudium habet etiam, cum existit; & tamen deficit gaudium, quod de actuali optimi existentia Deo accrescere admittitur; sed certè nihil probat obiectio: nam quidquid gaudij Deo intrinsecè est, totum de summa sua bonitate est; quin de sibi extrinsecis bonis (quæ nihil internæ suæ felicitatis interlunt) intrinsecè felicitatis, & voluptatis quidquam capiat. Reliqua à ratione omitto, quia ex dictis pro nostris conclusionibus euanescent.

2. Tam multa oblonga sua disputatione ab scripturæ, & Patrum autoritate concessit Ruiz, ut ea singulatim diluere iusti tomi negotium esset; ea verò ad capita aliqua redigi possunt. Primum ex Patribus asserentibus Deum assumpsisse naturam humanam ad nos redimendos, quia id melius fuit, & quamvis id ad necessitatem eligendi optimum ex intentione efficaci finis videatur spectare quare solum quartam conclusionem nostram impetere:

G 3 ast,

ast, cum ex ratione generali subiuncta in hac materia testimonia Patrum concludant Deum vniuersum ad melius, seu ad optimum, in quavis materia decenterendum, ac praestandum, teneri de se, naturaque sua videntur docere: quare Francfordiense Concilium de ea speciali materia agens ea ratione necessitatem incarnationis statuens epist. ad Episcop. Hispania vniuersum concludit. *Credamus: Deum omnia velle quae meliora sunt.* Vnde ex parte confutata manet tentata solutio Ariagae scilicet. 1. subiect. 1. numer. 5. §. *Secundo loco adducta*: sed bene ait rationem non necessitatem consequentiae faciendi, sed congruentiae iam facti, seu faciendorum: vnde illud *credamus*, non definitionem, sed exhortationem, vt (iuxta adeo venisimiles, & congruentissimas, ac Deo reuerentes rationes) ita sentiamus, continet: maxime, cum ibidem addatur, *cur ergo filius id non fecerit?* nempe naturali filiatione vnionis suae hypostatice naturae humanae, potius quam adoptiua per solam gratiam communieata nos redimere: quasi dicat: nulla nobis adesse ratio potest, quae nos ab eiusmodi pio assensu fortius auclat, aut in oppositum distrahatur, ac diuertat. Neque amplius voluere Anselmus 1. cur Deus homo cap. 16. & 17. & Richard. Victor. de Incarnat. verbi cap. 8. necessitatem incarnationis e peccati suppositione impensius asserentes, quam nullam pro opposito à nobis cogitari posse rationem congruentiae maiorem.

3. Secundum capit. e Patribus providentiam Dei rectam, siue in mundi dispositione, siue in creatione hominis, & Angeli cum potestate peccandi siue in permissione peccati defendentibus, & ostendentibus facillime, & frequentissime contra haereticos, earum dispositionum, ac providentiae Dei obliuio, & impudentissimos obmuturatores, vel contra alios subitimos, & curiosos dubitatores ob disconuenientias, quas in eis rebus à Deo factis, vel dispositis proponebant: iis siquidem omnibus Partes semper constantes respondent: Deum in omnibus fuisse, quod melius, seu optimum est: idque à Deo enixe, vt quandoque (quod idem est) à iustitia defectum, vt aiebat Augustinus tom. 1. libro de quantitate animae cap. 3. *iustitia Dei factum esse vt non modo sint omnia, sed etiam sic, vt omnino melius esse non possint.* Sed plane hic, vbi strictius, rigidiusque contra nos verba Augustini sonant, nihil contra nos. Primo: quia, si ex virtute iustitiae, ex libertate, sine qua nulla exerceatur virtus factum quod melius est, quo melius esse nequeat; non autem necessitate naturali ad optimum plane fatetur. Constat secundo ex contextu, qui totus est ad suadendum, mortem appetendam, ne peccatum admittatur: quia, & si, tam sit difficile Dei lege, & iustitia ordinatum est qui simul gratiae auxiliantis vires suppeditat de suo, non minus, quam legem: nec iniustus est proinde, sed iustus: difficultas, iure suo vrens, praeciens, viresque ad difficultatem vincendam praecipi suppeditans: quare extra rem opponuntur verba Augustini.

4. Vniuersum autem ex occasione, & intento Patrum, cum ita loquuntur, Respondeo: eos ita loqui contra rectitudinis diuinae providentiae calumniatores haereticos, vel sciolos examinatores: in qua defecisse Deum, cum haec & nos alia meliora, imò mala physica creauit, ac moralia, seu peccata permisit, vt dixi. Aiuuntque primo: Deum à debito faciendi, quod melius, seu optimum esse omnino absolutum: quod conclusioni oppositae, non modo non fauet, sed formaliter, & immediate contradicit, solus pro reliquis Patribus audiat Augustinus 3. de libero arbitrio cap. 5. vbi ait. *Ne fors dicis ea quae facta sunt, melius fieri debuisse,* atque, post varia, quibus hanc dictionem impugnat, his verbis concludit, *quidquid vera ratione melius occurrerit, hoc scias fecisse Deum & 1. contra aduers. legis. usque ad id desipendum est, vt homo videat aliquid melius debuisse fieri, & Deum credat facere noluisse.* Quibus adeo aperte de omissione melioris in rerum creatione, non quidem absolute, sed melioris debiti, siue, quod Deus facere debuit, Augustinus loquitur, vt mirer pro debito absoluto ad melius, seu optimum secundum se, ab aduersariis confidenter induci: & aliquot doctores, qui pro nostra sententia steterunt, quasi fulgure perterritos, in varios distrahant interpretationes: cum debitum absolu-

tum melioris, seu optimi secundum se Augustinus Deo eis testimoniis non asserat, sed quasi in hypothese ponat, solūque mirerur, cum debito praestandi meliora indicari à nonnullis deteriora, non sine culpa, & vicio proprio non fatistaciendi obligationi ac debito suo Deum deteriora fecisse.

5. Atque, vt magis mireris horum, & similibus testimoniorum pro aduersa sententia à suis Patribus absolutum, eis ipsis secunda alia generalis solutio, & germana nostrae conclusioni minime aduersa interpretatio continetur: imò aliorum discursuum, quos ex aliis Patrum sententiis aduersarij opponunt eneuatio. Perpende verba illa, quidquid vera ratione melius occurrerit, & haec sequentis testimonij postremi, *vt homo videat aliquid melius debuisse fieri.* Cum enim discursibus nonnullis non sine creatoris vitio aliqua in mundo facta, vel permixta procaciter haereticis contenderent, scilicet non sine Dei iniuria enuolios disputarent: quasi in dicto erroris, & ignorantiae ipsorum bello, varios inanes eorum discursus esse probant: atque eorum, quae pure mala, & incommoda esse contendebant vberes bonorum ex eis capiorum, capiendorumque fructus solidis rationibus ostendunt: quo eos doceant, & conuincant creatorem creatorum Deum hominibus ipsius opera fugillanibus, non potentiorum modo esse, sed artificem sapientiorum, qui de malis ipsis in quibus nihil ipsi boni reperitur, tot bona, & scientia sua percalceat, & potentia producat: quare solum volunt Deum semper facere melius, seu optimum, non quidem quod in se, vel entitate tale sit, sed quod vera, ac non inani ratione hominum discursus, & ingenium assequi valeat, atque ad id credendum omnes praeteritis haereticos, & curiosos sciolos illos eis verbis hortantur.

6. Hac porro solutione ingens illa discursuum multis tot sectionibus à nostro Ruiz ex Patrum sententiis, & rationibus seruata subuertitur. Nimirum ex nostra sententia Patrum evacuati ponderationes grauissimas fructuum, & vtilitatum, quas Deus in rerum vniuersitate ex creatione, cum hominis, tum Angeli cum potestate peccandi, imò ex peccati permissione: ex postrema enim haec nostra solutio constat, quo ex omnes Patrum ponderationes tendant, nec debito sine ac soliditate canis, Cassani item, ac euanescente aiunt Patrum, ac piorum omnium laudes & sapientiorum maiores artificis summo praestitas, ac debitas ob vniuersi atque artificis & dispositionis eius opus. Equis enim Archytectus, inquam, magni artificis laude à cordato homine alsequatur, quod casulam luteam, aut tuguriolum fecerit, scilicet ac luteare possit: sed quod fecerit ingens, & eximie dispositionis palatium, gymnasium, aut aedem, in qua eius et maxime eniteat & innoscat: vereor tamen, ne diuini artificis laudes praecipue ex aduersa sententia euacuentur. Si enim ad optimum faciendum necessitatem paratur, vbi operum eius honestas? Si quidem ex ea, & eae, quoad exercitium, ipsi relinquuntur, vt supra ostendebat, atque (minimū) praelatio optimi producti, cuiusque artificis praeteriori necessitatis eadem non artis, atque electionis est aduersariis fatentibus. Itaque: vt summum sic laudari potest: quod fecerit optimum, cum facere aliud nequeat: quemadmodum adamus, & sol à Deo tenent, & lucent, quia nequeunt minus nitere, & illuminare: cum tamen praecipua artificis laus in operis electione sit.

7. Et quidem in luteae casulae, & tugurioli erectione, eiusque delineandae solius scientia, artificis laus non efficeret vero maxima artis laus, & illam, & reliqua, quantumvis perfectissima aedificia, eorumque structuram ingulis aptam sapientissime comprehendere: quia, vel minimum vel summum, eius artis opus artificis scientiam praetereat, illud autem ingentis laudis loco merito habetur, si in casula illa, & tuguriolo, tot tantaeque artis suae monumenta opifex posuisset, executusque esset vt artificum quantumvis excellentium reliquorum aeternitatem, & cogitationem longissime anteciret: tamen plurimum adhuc, & plurimum perfectiorum adhuc, & perfectiorum in infinitum scientia, & ideis instructum, & ornatum minutuli illius operis Artificem estimamus. Haec igitur supremi opificis Dei laus vltra estimationem creatam in venerabunda Patrum, & nostri omnium admiratione

miratione semper fuit, eique semper: in minutis quibusque eius operibus, & vilissimis, tantum artis sapientie, & potentie conditoris elucere, vt nulla rationalis creatura, nisi operis ipsius exemplari proposito, ea fieri posse, quæ in eo perspicit, arbitraretur. & sunt tamen in eo plura, quæ tota oculorum, discursuumque attentione, & diffinitione summa non assequitur. Vade ad fucicam vermiculum, nostros alii. Similiter, non piget, sed solertissime, vt ingenioli tui fastum deponas: cognoscesque, vel inuitus, nihil te tam accurate struere opus meditari posse, quod minutuli operis Dei structura non superet: indeque colliges Dei opera omnia, quam a te cogitari possunt longe esse meliora, vt Patres aiebant: quod si non ea tantum; sed veteris productis perflora in infinitum Dei potentia, mente, arte, & ideis animaduersas contineri, æstimatione, an mentis tue supior succedet?

8. Consequenter plures, & discursus à Spiritu Sancto in scriptis sacris propositos sublati Dei ad optimum necessitate clamat Ruiz euacuandas sect. 14. prima resurrectionis mortuorum ducta ex eo quod Exodus 3. dicitur Deus Abraham Isaac, & Iacob dicitur, *Deus autem non sit mortuorum, sed viventium*, vt arguit Christus Dominus Matth. 22. Marc. 12. & Lucæ 20. & Machab. 2. cap. 12. sine: *nisi eos, qui ceciderunt resurrexerunt sperantes, superfluum videretur orare pro mortuis*, etenim, & Deus Deum illorum dici poterat ratione animarum viventium, & pro mortuorum animis facienda offerri, vt debitis penis soluerentur, atque adeo ex neutro loco resurrectionis mortuorum inferatur, ni supponamus Deum optimo, & congruentissimo modo rebus providere, ne scilicet animæ essentia sua partes, atque ad compositionem & coniunctionem cum corpore natura sua inclinata illo æternè priuaretur, ac delictorum virtutisque penas, atque in solidum inant. Sed certe plura ad iustam Saducæorum obliuionem à Christo Domino ob ignoranciam consequentis resurrectionis ex locis illis ab eis agnita, siue agnoscenda argumentum supponit, quæ absque ignorantia vincibili, & reprehensione iusta tunc potuerunt ab eis ignorari. Primo enim si ignorata necessitate Dei ad optimum consequentia non tenet, hanc quidem ignoratur; imò absque ignorantia, vt ostendimus, scire non potuerunt.

9. Tenet autem consequentia absque huius, & reliquorum, quæ argumentum supponit scientia in vtroque loco ex verbis ipsis: ex quibus, non ostanter, lectis, vel auditis resurrectionem colligere debebant. Nam mortui non anima solæ, sed tota composita ex corpore, & anima sunt, quibus deficientibus vltimus Deus eorum Deus, & dominus non magis esset, quam nos equi mortui, vel domus combustæ: quare, vt Deus post eorum mortem dici ipsorum possit, oportet, vt iterum sint, & proinde resurgant: similiterque, vt mortuis, nec solum eorum partibus (nempe animalibus) oratio viuorum, vt à penis soluantur, proficiat. Ac demum, vt reliquis ad id ab hoc doctore inductis consequentiis satisfactionis, satis est dicere (quod verissimum & notissimum est) ex his, quæ quilibet facere consuevit, & si ea faciat, faceretque absque necessitate vlla, quid in simili occasione, vel vrgentiori facturus sit, cordatè colligi, & prout a nobis: quia ex factis ab ipso frequentissime illam saltem in eis, & similibus ita se gerere libere statuit, se (& si aliter, tam physice, quam moraliter posset) maximo argumento est: inde ordinaria lege, statuto, & providentia, quid Deus facturus sit legitime deducimus; & tamen extraordinaria providentia, sique potestate libere ad vnumvis voluntatis, dominioque rerum supermo videntem illum aliter facturum fatemur: quam diffinitionem potentie, & providentia Dei in ordinariam, & extraordinariam, ab vniuersa Philosophia, & Theologia receptam aduersa sententia prorsus eliminat. Siquidem, si aliter faceret, quam facit Deus, vt hi aiunt, non foret. Neque vllam in alterutro modo se gerendi difficultatem Deus de se habet, vt contra Iquierdo monstrauimus, cert. 3. vbi strictiori consequentia ex scripturae penitus satisfecimus. Neque ex sepe à se factis Dei voluntas inclinationem aut facilitatem habitalem atque ad oppositam difficultatem potest subire.

10. Denique opponit idem Ruiz sect. 11. sublati à Deo necessitate aliqua ad optimam rerum dispositionem & obiectiuam gubernationem tam physica, quam moralis, cunctam credibilitatis fidei nostre euidenciam aboleri. Hæc enim desumitur ex sanctitate, & doctrina eam prædicantium, colementium, & sanguine suo eam profuturum, & timentium: item ex eius antiquitate, & continua diuturnitate, nullaque sui parte discordia, aut repugnantia, aliisque veræ fidei, & Ecclesiæ Dei notis datis à Valentia prima secundæ ad quæst. primam S. Thom. articulo quarto d. 1. quæstion. prima puncto 4. Bellarmino tom. 1. libr. 4. & fusilline à Bozio libris 24. totis de signis Ecclesiæ: etenim, ni Deus ad optimam gubernationem rerum obiectiuam, magis quam ad oppositam teneatur, potuit, atque stolidis, ac perditis hominibus reuelare suam fidem, atque multa ex his pro falsa doctrina disponere: quare ex factis his à Deo in veræ fidei fauorem nullum euidens, adhuc moraliter, veritatis, & credibilitatis argumentum potest desumi: in primis obiectans ipse numero quarto fateatur posse absolute facere, vel permittere, vt ex eis pleræque in fauorem doctrinæ falsæ contingerent: quare, & esse Deum, est ita contigissent: ergo argumentum hoc morale Dei necessitatem ad optimum à se intantum, cui vtique si desisset Deus, Deus non foret, minime hic doctor probat. Secundo: nihil de necessitate Dei de se, naturæque suæ, & attributis suis necessarii ad optimum probat: supponitur enim libera Dei intentio suam fidem reuelandi, atque propagandi apud homines, ex qua ad media apta, & conducentia ad eam hominibus suadendam, præ ineptis, imò eius suasioni oppositis, tenetur eligere, vt diximus.

11. Sicuti, & quilibet ex vera, & non perfunctoria, adhuc inefficaci, huius finis intentione media ad finem conducentia, & inducentia, ac non ab illo avertentia (ni amens sit) apponere tenetur: cum autem hominibus ad fidem veram inducendis plus Prædicantium, & Professorum exempla, quam verba proficiant, si fidei paupertatis, & morum bonorum, quos illa docet audissimos, ac sceleratissimos quosdam elegisset eis destruendis; & si aliqui essent, euellendis media apponeret, quod ea intentione supposita vesanæ Deum argueret: quare, est alia, quæ ad propagandam fidem naturaliter conducere videbatur supernaturali sua prouidentia supplere, cum pauculos, pauperimos, atque illiteratos Apostolos, & discipulos elegit, vt fidei suæ orbem subigeret: suæ, vt ait Paulus, *stulta mundi elegit Deus, vt confunderet sapientes, & infirma mundi, vt confunderet fortes*: attamen neminem futuræ postmodum perditæ vitæ elegit, nec potuit; & si è Telonio Mattharum vocauerit, vt illorum sapientia, & de mundo victoria atque huius subita ad tantam Apostolicam paupertatem ex nimia auaritia, ac ex perditis moribus subita mutatio Deum, & fidelis, & sanctimonie vltra eorum vires, & naturæ inueteratam consuetudinem autorem clamarent: ac subinde eam doctrinam sectarentur: & hæc quidem in fauorem doctrinæ falsæ, & erroris facere Deus non potuit: quia ad errorem tunc, & prauos mores inde naturaliter ortos, non physice solum concurreret, aut efficeret sed moraliter, quia eos illis mediis suaderet: quod non solum minus bonum eligere, & facere; sed malum morale, & facere, atque in se admittere (quod Deo omnino repugnat) procul dubio foret. Hæc fusius persecutus sum, ne tanta autoritatem, & discursuum pro falsa assertionem, varietate, & mole veritas sententiæ nostræ apud minus eruditos, & laboriosos disputatores obueretur.